

ДОНИШГОХИ МИЛЛИИ ТОЧИКИСТОН

734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17; тел.: 221-77-11 (кабулгоҳ), тел./факс: 227-15-10 (шӯъбаи умумӣ);

почтагӣ электронӣ: info@tnu.tj, сомонаи интернетӣ: www.tnu.tj

№ 547/90 аз «28» 08 соли 2023
Ба № аз « » соли 202

«ГАСДИК МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон д.и.н. проф.
Хушваҳтзода К.Ҳ.
«20» 2023

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич дар мавзуи “Политермаи ҳалшавандагӣ ва комплекси фазагии системаи обӣ-намакии сулфатҳо, карбонатҳои натрийу калтсий” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D060600 – химия, (6D060601 – химияи гайриорганикӣ)

Таҳқиқи системаҳои физико-химиявӣ яке аз вазифаҳои мубрами химия ба шумор меравад. Он на танҳо барои муайян намудани қонуниятиҳое, зарур аст, ки ҳолати мувозинатҳои фазагиро танзим мекунад, инчунин барои бунёди шароитҳои оптималии концентратсионӣ ва ҳароратии коркарди ашёи хоми полиминералии табииӣ ва мураккаби техникӣ мӯҳим мебошад. Сулфатҳо, карбонатҳои натрий ва калтсий маъданҳои табиии полиминералиро ташкил медиҳанд ва онҳо ба таркиби партовҳои мои саноати истеҳсоли алюминий дохиланд. Аз ин бармеояд, ки мавзуи кори диссертационӣ бешубҳа мубрам мебошад.

Дар баробари ин таҳқиқи системаҳои физико-химиявӣ бо мушкилиҳои зиёд алоқаманд аст. Асоситари онҳо набудани фигураҳои геометрии ҳақиқӣ барои тасвир ва идентификатсияи фазаҳои саҳти мувозинатӣ, ҳарочотҳои назарраси моддӣ ва вақтро талаб менамоянд. Дар баробари ин вобаста ба қабул шудани принсипи мутобиқат ҳамчун принсипи сеюми асосҳои таҳлили физико-химиявӣ, имкон пайдо шуд, ки усули нави омузиши мувозинатҳои фазагӣ (комплекси фазагӣ) дар системаҳои бисеркомпонента-усули транслятсия бо соҳтани минбаъдаи диаграммаи сарбасти комплекси фазагии системаҳои бисеркомпонента коркард шавад. Истифодай усули мазкур моро имкон медиҳад, ки

тавассути он на танҳо диаграммаи мувозинати фазагии системаи бисёркомпонентаро созем, балки омӯзиши эксперименталии онро хеле бо роҳи осон ба даст орем.

Кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич ба пешгӯй ва соҳтани политетмаи диаграммаи комплекси фазагии системаи чоркомпонентаи мувизаи обӣ-намакии иборат аз карбонатҳо, сулфатҳои натрию калтсий ташкилёфта ва зерсистемаҳои секомонентайи онро ташкилкунанда дар диапазонаи ҳароратҳои 0-100 °C бо усули транслятсия, омӯзиши эксперименталии системаҳои амалан мухим ва соҳтани диаграммаҳои ҳалшавандагии онҳо бахшида шудааст.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертасия. Диссертасия аз сарсухан, чор боб, хулосаҳо ва рӯйхати адабиёт аз 102 номгу, 133 саҳифаи компьютериро дар бар гирифта, 28 расм ва 20 ҷадвал дорад.

Саҳми шаҳсии муаллиф дар ёфтани усулҳои ҳалли вазифаҳои гузошташуда, истифодай усулҳои эксперименталӣ ва ҳисобӣ барои ба мақсади гузошташуда расидан, коркард, таҳлил ва ҷамъбасти натиҷаҳои эксперименталӣ ва ҳисобии кор, инчунин нашри онҳо, ҷобаҷокунии ҳолатҳои асосӣ ва натиҷаҳои кори диссертационӣ дида мешавад.

Маҳмадов X.R. ҳангоми иҷрои кори диссертационӣ 23 мавод нашр намудааст ки аз онҳо: 1- наустпательни ҶТ; 11 - мақола дар журналҳои тақризшаванда (4-то Scopus) ва 11 – фишурдаҳои муърузаҳои конференсияҳои ҷумҳурияйӣ ва байналхалқӣ мебошанд.

Дар сарсухан мубрамияти мавзӯъ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот асоснок карда шудаанд, бояд қайд намуд, ки мазмуни асосии кори диссертационӣ равшан дар он дарҷ гардидааст.

Боби аввали ба усулҳои омӯзиши системаҳои химияйӣ, аз он ҷумла: усулҳои ҷудоқунии системаҳои бисеркомпонента ба сатҳҳои якумин ва дуюмин; усули ситораҳои сингуляри; усули блокҳои ягонаи фазагӣ (ФЕБ), усули транслятсия ва натиҷаҳои таҳлили адабиёт бахшида шудааст.

Боби дуюми кори диссертационӣ комплекси фазагии системаи физико-химиявии чоркомпонентаи иборат аз сулфатҳо, карбонатҳои натрию ва калтсийро дар бар гирифта, он фарогири омӯзиши системаи таҳқиқшаванда дар изотермаҳои 0, 25, 50, 75 ва 100, соҳтани диаграммаи комплекси фазагӣ ва фрагментатсияи майдонҳои кристаллизатсияи фазаҳои алоҳида мебошад.

Боби сеюм қисми экспериментаиро фаро мегирад, ки ба омӯзиши ҳалшавандагӣ дар ҳароратҳои 0, 25, 50, 75 ва 100 °C, дар системаи мувизаи физико-химиявии $\text{Ca}^{2+}, \text{Na}^+ \parallel \text{CO}_3^{2-}, \text{SO}_4^{2-}, \text{H}_2\text{O}$ бахшида шудааст.

Дар боби чоруми диссертасия маълумотҳои таҳқиқотҳоро оиди омӯзиши политетмаи ҳалшавандагӣ ва комплекси фазагии системаи иборат аз карбонатҳо, сулфатҳои калтсийю натрий дар бар гирифта, он дар сатҳи чор- ва секомонентагӣ гузаронида шудааст.

Диссертатсия бо хулосаҳои умумӣ, тавсияҳо оиди истифодаи амалии натиҷаҳои тадқиқот ва рӯйхати адабиёти истифодашуда ба итном мерасад.

Таҳлили мазмуни кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич нишон медиҳад, ки натиҷаҳои ба даст овардаи ӯ нав буда, хулосаҳо асоснок тартиб дода шудаанд, мазмуни асосии кори диссертационӣ дар автореферати диссертатсия ва маводҳои нашршуда дар маҷаллаҳои тавсияшудаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия, аз он ҷумла “Журнал неорганической химии”, “Chimica Techno Acta”, Гузориши АМИ Тоҷикистон, Ахбори АМИ Тоҷикистон, Паёми донишгоҳи миллии Тоҷикистон (бахши илмҳои табиатшиносӣ) ва г. инъикос ёфтааст.

Саҳехии натиҷаҳои ба дастовардашуда ягон гуна шубҳаро ба миён намеорад, онҳо комилан бо принципҳои асосии таҳлили физико-химиявӣ мувоғиқ буда, метавонанд ҳамчун маълумотнома ҳангоми коркарди шароитҳои оптимальи галургии ашёи ҳоми табиӣ ва техникии дорои сулфатҳо ва карбонатҳои натрийю калтсий истифода шаванд.

Дар баробари ин дар кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич чунин эродҳо дида мешаванд:

1. Мебоист дар диссертатсия муфассалтар мазмуни принсипи мутобиқат ва усули транслятсияро дида мебаромад, зоро онҳо ҳангоми иҷрои кори мазкур бештар истифода шудаанд.
2. Ҳубтар мебуд, агар параметрҳои консептатсияни амалишавии полимермаи нуқтаҳои нонвариантро дар сатҳи ҷорҷомонентагии системаи омуҳташаванда муайян мекард.
3. Барои тасдиқи аҳамияти амалии натиҷаҳои назариявӣ ва амалии гирифташуда бояд маълумотҳо оиди таркиби партовҳои моеъи саноатии истеҳсоли алюминий оварда мешуд.
4. Ҳароратҳои дар таҳқиқи системаи химиявӣ истифодашуда дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия ва автореферат 0, 25, 50, 75 ва 100 °C нишон дода шуда бошанд ҳам, вале саҳифаҳоеро дучор шудан мумкин аст, ки дар онҳо ҳароратҳои болозикр тариқи: 0,16; 25,16; 50,16; 75,16 ва 100,16 °C оварда шудаанд. Ҳуб мебуд онҳо якхела нишон дода мешуданд.
5. Дар матни диссертатсия ва автореферат ҳатоғиҳои грамматикӣ ва техникӣ дида мешаванд.

Аmmo эродҳои зикргардида мазмуни асосии кори диссертационии иҷрошударо паст намекунанд. Кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич таҳқиқоти илмии баҳиррасида буда, натиҷаҳои ба дастовардашуда ҳам аҳамияти назариявӣ ва ҳам аҳамияти амалий доранд.

Бояд қайд кард, ки кори диссертационии Маҳмадов Ҳафизулло Раҳматуллоевич дар мавзуи “Полимери ҳалшавандагӣ ва комплекси фазагии системаи обӣ-намакии сулфатҳо, карбонатҳои натрийю калтсий” аз руи мазмун, ҳаҷм, масъалагузорӣ, муҳокимарониҳои

муфассал ва хулосаҳо комилан рисолаи диссертационии ба анҷомрасида буда, ҷавобѓӯи талаботҳои “Низомнома дар бораи тартиби додани унвонҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021с. таҳти № 267 тасдиқ шуда барои рисолаҳои доктори фалсафа (PhD) пешниҳод шудааст, мувофиқат мекунад ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз руи ихтисоси 6D060600 – химия, (6D060601 – химияи гайриорганикӣ)” мебошад.

Тақриз дар ҷаласаи васеъи кафедраи химияи гайриорганикӣ факултети химияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар таърихи 28 августи 2023 сол, суратчаласаи № 1 пас аз муҳокима ва тасдиқ тартиб дода шудааст.

Раиси ҷаласа, мудири кафедраи
“Химияи гайриорганикӣ” – и
Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон, номзади илмҳои
химия, и.в. дотсент

Сафаров С.И.

Доктори илмҳои химия,
дотсенти кафедраи кафедраи
“Химияи гайриорганикӣ” – и
Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон

Мабатқадамзода К.С.

Имзои мудири кафедра, н.и.ҳ.,
и.в. дотсент Сафаров С. ва
д.и.ҳ., дотсент Мабатқадамзода
К.С. –ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати қадрҳо ва
корҳои маҳсуси Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон

Тавкиев Э.

28.08.23

Нишонӣ: ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17, бинои 1, Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон.
E-mail: info@tnu.tj
Тел.: 221-77-11